

6. november 2009

McDonalds's saksopplysning

Gledesbudskapet om forsvarsbudsjettets størrelse er ikke hva det gir seg ut for.

Fra Forsvarsdepartementets side siteres gjerne en undersøkelse gjengitt i Economist i sommer som viser at Norge har de høyeste forsvarutgiftene *per innbygger* i Europa. Dette skal bevise hvilken betydelig satsing regjeringen legger i forsvaret.

Et åpenbart problem med denne sammenligningen er at forsvarsbudsjettets størrelse naturligvis ikke kan vurderes mot andre lands uten også å ta i betraktning landenes behov for militære styrker. Med bakgrunn i geografien og utviklingen i Nordområdene skulle det være enkelt å se at Norge har større utfordringer *per person* enn andre europeiske land.

Men det ligger også et problem i den rene pengesammenligningen. Norge er et ekstremt høykostland, - vi får mindre for pengene. Sagt på en annen måte: I forhold til kjøpekraften er kursen for den norske kronen sterkt overvurdert. Dette henger blant annet sammen med kreditverdigheten, som pga oljeinntektene er ekstremt god. Når man påberoper Economist som autoritet, er det nærliggende å trekke inn bladets Big Mac Index som indikerer valutaenes relative kjøpekraft. Indeksen beregnes hvert halvår ut fra prisen på en Big Mac hamburger i en rekke land. Produktet er det samme i alle landene, så prisen omregnet til US dollar indikerer – noe enkelt selvfølgelig – valutaenes kjøpekraft i forhold til dollar. Her kommer Norge ut på bunnen av alle land. Ved beregningen 16. juli var kronen overvurdert 72% i forhold til dollar (etter kjøpekraft for hamburgere). Tilsvarende 55% for danske kroner, 38% for svenske og 3% for britiske pund.

Ettersom de dominerende utgiftene for både Forsvaret og McDonald's er lønn og ulike driftsutgifter er tallene ikke aldeles irrelevante som indikatorer for kjøpekraft. Det kan også grensehandlende bekrefte. Etter korreksjon for kjøpekraft blir vårt forsvarsbudsjett per innbygger ikke så betryggende som man ønsker å gi inntrykk av. Den tradisjonelle sammenligningen, %-andelen av BNP, er nok mer relevant som økonomisk indikator. Da er vi ikke ledende, men deler 15. plass i Europa med tre andre landⁱ.

ⁱ NATOs statistikk for 2008, <http://www.nato.int/docu/pr/2009/p09-009.pdf>